

Lausunto Kuopion kaupunkiseutusuunnitelman linjaratkaisuun

KH 13.12.2021 § 292
457/10.00.00.02/2021

Kaupunkiseutusuunnitelman laatiminen on edennyt linjaratkaisuvaiheeseen, jossa laadittavan varsinaisen kaupunkiseutusuunnitelman pohjaksi valitaan skenaario tai skenaarioiden yhdistelmä, joka luo parhaat edellytykset ja yhteiset suuntaviivat kestäväälle kaupunkikehitykselle sekä seudullisen kilpailukyvyn ja elinvoiman lisäämiselle.

Skenaarioiden vaikutusten arvioinnin, liikennemallitarkastelujen sekä kaupunkiseutusuunnitelman ja liikennejärjestelmätöyön yhteisessä työryhmäkokouksessa (14.9.2021) saadun evästyksen perusteella on päädytty esittämään jatkotyötä ohjaaviksi kehittämissperiaatteiksi (ns. linjaratkaisu) skenaarioiden 1, 2 ja 3 parhaista piirteistä muodostettua yhdistelmää.

Linjaratkaisuehdotuksen mitoituksen lähtökohtana on 16 800 asukkaan ja 7 000 työpaikan lisäys suunnittelualueella vuoteen 2035 mennessä. Kasvutavoite on linjassa Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavan ja Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 2. vaiheen kanssa (ve 2: Rohkea kasvaja).

Linjaratkaisun mukaan koko kaupunkiseudulla kasvu osoitetaan keskuksiin (kuntakeskukset, muut pääkeskukset sekä kylät) seudun aluerakenteen monikeskuisuuden tukemiseksi, kaupunkiseudun tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi ja lähipalvelujen säilyttämiseksi. Samalla tuetaan joukkoliikenteen kehittämisen edellytyksiä ja parannetaan palvelujen saavutettavuutta myös kävelen ja pyörällä. Keskuksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä laajempaa jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennevyöhykettä (= noin 2,5 km suuntaansa keskuksen nykyisen jalankulkuvyöhykkeen reunasta).

Maakuntakeskuksen painoarvoa ja kilpailukykyä lisätään keskittämällä väestönkasvun ja asunto- ja työpaikkarakentamisen painopiste Kuopion keskusta ja Kuopion ja Siilinjärven keskeisten taajamien muodostamalle ydinkaupunkialueelle. Samalla luodaan edellytyksiä seudun tiheimmin asutun alueen joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseksi.

Ydinalueen joukkoliikennelinjaston kehittäminen aloitetaan toteuttamalla runkobussilinjat nykyisiin vilkkaimpiin liikennesuuntiin. Runkobussilinjat määritetään laadittavassa kaupunkiseutusuunnitelmassa alustavasti ja jatkotyönä tehtävässä runkobussiselvityksessä sitovasti, jotta joukkoliikennettä tukeva maankäyttö voidaan suunnitella niiden varaan. Kilpailukykyisimmillä reiteillä liikennöivillä runkobusseilla tavoitellaan nopeutta, tehokkuutta ja laatua, mikä houkuttelee käyttämään joukkoliikennettä nykyistä enemmän.

Kehysalueen keskuksia palvelevat seutulijat, joista tiheävuoroisimmat liikennöivät seudun suurimpiin taajamiin Leppävirralle, Suonenjoelle, Lapinlahteen, Nilsiään ja Juankoskelle. Työ- ja opiskelumatkat mahdollistavia seutulinoja liikennöi myös seudun muihin pääkeskuksiin Tuusniemelle, Varpaisjärvelle, Karttulaan, Maaningalle, Riistavedelle ja Vehmersalmelle sekä Kurkimäkeen. Seutukeskusten liikennepalveluita

tukemaan ja haja-asutusalueille järjestetään julkisiin kuljetuksiin pohjautuvia kutsupohjaisia liikennepalveluita.

Mahdollisen tulevaisuudessa käynnistyvän taajamajunaliikenteen potentiaalia tuetaan maankäytön suunnittelulla. Noin puolet kasvusta sijoitetaan radan varren kuntakeskuksiin. Uusien seisakkeiden toteuttamiseen varaudutaan ensi vaiheessa Savilahdessa ja Matkuksessa, joiden käyttäjäpotentiaalia vahvistetaan (Savilahti +1900 ja Matkus +4500 asukasta/työpaikkaa). Muiden potentiaalisten seisakkeiden mahdollista myöhempää toteuttamista tuetaan maankäytön suunnittelulla (Rahusenkangas, Päiväranta, Vuorela/Toivala) tai niiden toteuttamista ei poissuljeta (Alapitkä, Kurkimäki).

Taajamajunaliikenteen kehittäminen edellyttää Savon radan merkittävää parantamista (kaksoisraide). Kaksoisraiteen ensisijaisena perusteena on kaukojuna- ja tavaraliikenteen palvelutason parantaminen, mutta taajamajunaliikenteen mahdollinen kehittäminen toisi hankkeelle lisäperusteen. Toteutuessaan seudullinen/maakunnallinen raideliikenne tukisi entistä laajemman työssäkäyntialueen rakentumista, raideliikenteen matkustajamäärien kasvattamista sekä ympäristöystävällisen liikkumisen lisääntymistä etenkin työmatka- ja opiskelijaliikenteessä.

Linjaratkaisuehdotuksesta saatavien kuntien lausuntojen pohjalta laaditaan kaupunkiseutusuunnitelmaluonnos. Luonnos laaditaan lähtökohtaisesti siten, että se tukee MAL-suunnittelun kärkitavoitteiden saavuttamista edistämällä vähähiilisen ja kestävä yhdyskuntarakenteen ja sitä tukevan liikennejärjestelmän kehittämistä ilmastomuutoksen torjumiseksi. MAL-sopimuksen mukaan yhdyskuntarakennetta tulee tiivistää toteuttamalla suurin osa seudun asuntotuotannosta (80%) yhdyskuntarakenteen sisään, keskuksiin, niiden lähialueille ja joukkoliikennevyöhykkeelle, joista on hyvät julkiset liikenneyhteydet ja palveluja. Kaupunkiseutusuunnitelmassa tullaan lisäksi tarkastelemaan kaupunkiseudun viherrakenteen kokonaisuutta ja sen kehittämisen periaatteita alueiden kytkeytyneisyyden, ekologisten yhteyksien, luonnon monimuotoisuuden, virkistykseen ja rakentamisen painopistealueiden näkökulmista.

Työn kuluessa vuorovaikutus on pyritty hoitamaan laajasti ja tehokkaasti kahden rinnakkain laadittavan seudullisen strategisen tason suunnitelman (kss /ljs) yhteisillä työryhmäkokouksilla ja työpajoilla. Vuorovaikutuksessa on pyritty huomioimaan myös päättäjien vaihdokset toimikausien vaihtuessa. Aihetta on esitelty uusille päättäjille seutuseminaarissa ja erikseen järjestetyissä tiedotustilaisuuksissa.

Kaupunkiseutusuunnitelman seuraavissa vaiheissa valmisteluaineiston ja linjaratkaisusta saatujen lausuntojen perusteella laaditaan kaupunkiseutusuunnitelmaluonnos (12/2021 - 1/2022). Luonnosta käsitellään KSS- ja LJS-työryhmäkokouksessa sekä asiantuntijatyöpajassa. Luonnoksen vaikutukset arvioidaan hyödyntäen skenaariovaiheessa laadittua vaikutustarkastelua (3/2022). Erikseen sovittaessa liikenteellisten vaikutusten arvioinnissa voidaan hyödyntää myös KUOMA-liikennemallia.

Kaupunkiseutusuunnitelmaluonnos esitellään kuntajohtajakokouksessa ja seutuseminaarissa (3/2022) ennen sen hallinnollista käsittelyä kunnissa ja nähtäville asettamista (3-4/2022). Vuorovaikutusta voidaan järjestää erikseen sovittaessa myös laajemmin (esim. vastaavanlaiset tiedotustilaisuudet kuin skenaariovaiheessa). Suunnitelmaluonnoksesta saatu palaute käsitellään (4/2022) ja suunnitelmaluonnos tarkistetaan

kaupunkiseutusuunnitelmaksi (4-5/2022) kevään aikana. Tavoitteena on, että kaupunkiseutusuunnitelma valmistuu kuntien hyväksymiskäsittelyä varten kesäkuussa 2022.

Linjaratkaisuun pyydetään kaikkien MAL-sopimuskuntien (Kuopio, Siilinjärvi, Suonenjoki, Leppävirta, Tuusniemi, Lapinlahti) kaupungin-/kunnanhallituksen lausunto. Annettavaan lausuntoon tulee sisällyttää kunnan arvio ja näkemys muun muassa linjaratkaisun perusteluihin ja sen tavoitteisiin, kasvun suuntaamiseen, runkobussilinjojen toteutukseen, muita keskuksia palveleviin seutulinjoihin sekä mahdollisesti tulevaisuudessa käynnistyvän taajamajunaliikenteen maankäytön suunnitteluun.

Kunnanhallituksen lausunto

Kaupunkiseutusuunnitelmassa tulee kiinnittää huomiota alue- ja yhdyskuntarakenteen toimivuuteen, taloudellisuuteen ja kestävyteen huomioiden myös pienet maaseutukunnat. MAL-kuntien keskusta-alueita tulee kehittää siten, että palveluiden kehittämisedellytykset säilyvät myös pienissä kunnissa. Asumisen painopiste on perusteltua olla kunta- ja kyläkeskuksissa sekä niiden läheisyydessä ja siten myös parempien joukkoliikenneyhteyksien piirissä. Taloudellisesta ja ilmastotavoitteiden näkökulmasta on tarkoituksen mukaista vahvistaa olemassa olevien palveluiden ja joukkoliikenteen kehittämisen toimintaedellytyksiä. Koska haja-asutusalueilla liikkuminen perustuu jatkossakin pääosin henkilöautoiluun, tulee ilmastotavoitteiden sekä liikkumisen tasa-arvoisuuden vuoksi kehittää erilaisia liikkumispalveluja.

Pohjois-Savossa valtaosa väestöstä on keskittynyt valtatie viiden vaikutuspiiriin. Valtatie viidellä on Tuusniemelle vaikutusta valtakunnallisena pitkästäieteyhteytenä. Tuusniemen kunnan osalta kunnan kehittymiseen vaikuttaa kuitenkin etenkin valtatie 9, joten myös sen kehittämistä ja rakenteellista parantamista on edistettävä aktiivisesti. Valtatie 9:n tärkeyttä Tuusniemen kunnalle korostaa myös se, ettei kunnan alueella ole rautatietä eikä siten myöskään raideliikennettä.

Tuusniemenkin kunnan alueella olevasta vesistöistä on yhteydet muun muassa Saimaan kanavalle, joten vesistöjen hyödyntämistä tulee kehittää niin liikkumisen kuin ranta-asumisen näkökulmista tarkasteltuna. Tällä seikalla on myös matkailupotentiaalista näkökulmaa.

Linjaratkaisussa on huomioitu MAL-sopimuksen tavoitteet maankäytön tiivistämisestä. Linjaratkaisussa on myös otettava huomioon riittävästi Kuopion seudun MAL -sopimuskuntien heterogeenisuus yhdyskuntarakenteessa. Osassa sopimuskuntia on tiivistä kaupunkiyhdyskuntarakennetta ja osassa kuntia pelkästään maaseututaajamatyyppistä yhdyskuntarakennetta pienine kylätihentymineen. Tällä seikalla on myös vaikutusta kaupunkiseutusuunnitelmaan kirjattaville tavoitteille ja suunnitelmille vähähiilisestä ja kestävästä yhdyskuntarakenteesta.

Yhdistelmämallin Tuusniemelle esittämä kasvutavoite – 85 asukasta ja 30 uutta työpaikkaa – on realistinen etenkin työpaikkojen osalta ja mahdollisuuksien rajoissa myös asukasluvun osalta.

Valmistelija

Kunnanjohtaja Timo Kiviluoma, puh. 044 7209047
Tekninen johtaja Paula Rissanen, puh. 040 8206928

Kj:n päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää antaa asiasta edellä esittelytekstissä ehdotetun mukaisen lausunnon.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.